

Căderea Bastiliei a rămas în istorie drept momentul central al revoluției franceze începute în acel tulbure an 1789. Regimul monarhic francez, conservator prin definiție și sub toate aspectele vieții publice, nu era nici pe departe atât de represiv pe cât ar părea. Regele Ludovic al-XVI-lea, reprezentantul principal al acestui regim monarhic absolutist, „l ancien regime” cum va rămâne în istoriografia franceză, domnea în baza unei izolări față de francezii de rând, izolare caracteristică monarhiei franceze târzii și întregului sec. XVIII, secol în care Franța se afirmase pe plan internațional drept una dintre cele mai mari puteri ale lumii.

La 1789, Franța traversa o criză economică puternică dublată de efectele unei fiscalități excesive, fiscalitate de care era scutită nobilimea, clasă socială conducătoare privilegiată prin însuși mecanismul politic și structura economică a statului. Aceste inegalități, privilegiile unui grup restrâns de cetățeni și dorința de afirmare politică a burgheziei, clasă socială dinamică și dornică de putere, au răbufnit violent pe fondul unei crize politice din vara anului 1789. Odată cu transformarea sub presiunea publică și cu acceptul Regelui a Stării a Treia a Parlamentului francez (stare dominată de burghezia în curs de afirmare) în Adunare Constituantă se impune un guvern format preponderent din reformiști și burghezi în frunte cu finanțistul Jacques Necker, personaj susținut de membrii Stării a Treia. Acest guvern este demis de către Ludovic al-XVI-lea la sfatul consiliului privat, generând mari tulburări în Paris și ciocniri pe străzile capitalei. Populația era de asemenea ostilă forțelor militare dislocate în oraș din pricina originii străine, germane și elvețiene, a multora dintre acești soldați care serveau Franța contra cost, astfel că revoluționarii vor întemeia Garda Națională al cărui simbol va fi cocarda tricoloră roșu-alb-albastră, cocardă care în timp va deveni drapelul național al Franței.

În acest tablou complicat, la data de 14 iulie 1789, are loc asaltul fortăreței și închisorii Bastilia de către masele de revoltați susținute puternic de milițiile burgheze urbane grupate în Garda Națională. Pentru revoluționari, Bastilia era simbolul tiraniei și opresiunii, aici fiind aduși deținuții politici și rebelii la adresa regimului absolutist. În realitate toată chestiunea a fost una pur simbolică, deoarece Bastilia era aproape goală la momentul asaltului și chiar se preconiza închiderea ei definitivă și desființarea sa. La 14 iulie 1789 în Bastilia se mai găseau doar 7 deținuți dintre care 4 de drept comun, 2 cu probleme psihice, 1 aristocrat deviant sexual și

tocmai cu puțină vreme fusese mutat din Bastilia celebrul personaj public și literar, controversatul marchiz de Sade. Așadar importanța reală a acestei fortărețe era practic nulă, nemaiamintind faptul că tratamentul deținuților era unul mult mai uman decât al celor pe care regimul dictatorial revoluționar îi va încarcera și deseori trimite la ghilotină în anii care vor veni. Fortăreața era păzită de un contingent de 82 de veterani invalizi ajutați de 32 de grenadierii. Asaltul ia o turnură sângeroasă și 100 de revoltați și membri ai milițiilor burgheze cad victime alături de o persoană din rândul apărătorilor. Puhoiul de lume care se aruncă asupra fortăreței Bastilia este de neoprit și la un moment dat comandantul găzilor cetății ia decizia de a capitula în scopul de a pune capăt vărsării de sânge. Miliția burgheză nu va accepta cererea de capitulare pașnică a comandantului de Launay și după ce preiau controlul fortăreței în haosul și în violența aferentă acestei învălmășeli de oameni de tot felul, comandantul și câțiva ofițeri vor fi linșați de către mulțimea furioasă.

A doua zi de dimineață Ludovic I-a întrebat pe ducele de la Rochefoucauld dacă este vorba despre o revoltă și acesta i-a răspuns sec, direct și onest: „Nu sire, este o revoluție!” Acesta era adevărul, din clipa căderii Bastiliei, eveniment al cărui impact a fost uriaș în plan simbolic și psihologic, pentru revoluționarii francezi înflăcărați de idei sintetizate în celebra deviză „libertate, egalitate, fraternitate”, oameni care doreau să pună bazele unui stat bazat pe egalitatea tuturor cetățenilor indiferent de statut și poziție socială, momentul acestui act tragic al cuceririi prin insurecție populară a dovedit că totul este posibil și că schimbarea radicală a sistemului politic și a orânduirii sociale nu mai este acel vis utopic și îndepărtat al celor mai înflăcărați revoluționari. Acum înlăturarea regimului de monarhie absolută al dinastiei de Bourbon devine o chestiune de timp. După căderea Bastiliei moralul liderilor Stării a Treia crește, se vorbește despre principiul dreptului suveran la autodeterminare al poporului, de egalitatea între Rege și orice cetățean, de primatul legii scrise în fața dreptului moștenit, de pedepsirea aspră a celor care s-au făcut vinovați de diverse abuzuri și de o sumedenie de reforme economice și sociale destinate categoriilor sociale aflate în afara cadrului de privilegii rezervat nobililor, privilegii care trebuiau acum abolite pentru totdeauna. Sub această atmosferă de haos total amestecat cu entuziasm revoluționar numeroase reședințe nobiliare și castele sunt atacate, au loc mișcări de stradă în întreaga Franță și un număr important de aristocrați părăsesc de teamă Franța și se refugiază în țările vecine. Drumul revoluției franceze fusese deschis!

Revoluția franceză va lua o turnură tot mai radicală și odată cu instaurarea regimului de teroare iacobină, Regele Ludovic al-XVI-lea care fusese detronat și captiv din anul 1792, la data de 21 ianuarie 1793 va fi ghilotinat la Paris în Place de la Concorde ca urmare a votului dat în Adunarea Legislativă de către membrii puterii revoluționare care devine tot mai dictatorială în această perioadă. Se spune că soarta Regelui ar fi fost decisă la vot, din pricina dubiilor exprimate de un număr mare de delegați, chiar de către un văr de-al său, ducele de Orleans supranumit „Filip Egalitate” deoarece ar fi înclinat balanța în favoarea partidei radicale care milita pentru condamnarea la moarte a suveranului. Aceeași soartă tragică o va împărtăși câteva luni mai târziu și soția lui Ludovic, Regina Maria Antoaneta care va fi ghilotinată și ea. În timpul rigidului regim autoritarist al aripii radicale a revoluției, grupul iacobin, grup care a stârnit critici dure din partea revoluționarilor mai raționali și moderați, aristocrați, demnitari, simpli opozanți ori revoluționari refractari la uzul terorii în viața publică fie suspectați de ipotetici trădări vor sfârși sub ghilotină. Acest regim radical axat pe terorism de stat, represiune, egalitarism, ateism și etatism întruchipat de iacobini se va prăbuși nu după mult timp, ideile care se vor impune în cele din urmă fiind cele comune mai curând așa numitei grupări a „girondinilor”, aripă realistă și mai moderată a purtătorilor ideilor revoluției franceze, concentrată pe principii

liberal-constituționaliste, reforme sociale și economice de fond și pe ideile naționale care tocmai apăreau la acea dată în Europa.

Ziua de 14 iulie va deveni ziua națională a republicii franceze.

Gheorghe Andrei-Daniel